

FRANKI

Frankovski tip fevdalizma

- aristokrati prevzamejo latifundije s koloni in sužnji – dodatno se naselijo germanski kmetje, ki so živeli v velikih družinah
- s pojavom osebne lastnine se povečajo socialne razlike
- propadli kmetje se pred biriči zatekajo k veleposestnikom v zameno za osebno svobodo – razvije se **fevdalni sistem** – ohrani se do 19. st.
- posest sestavljata **posvetna** (last vladarja) in **cerkvena** (last papeža) posest
- vladar daruje svojo posest v upravljanje podrejenim vojskovodjem, papež podobno visoki duhovščini
- zemlja je bila največje bogastvo – preko 90% ljudi je kmetov
- osnovna gospodarska enota je **fevd** (posest s kmeti) – središče je grad
- razvijeta se dva družbena odnosa:
 - **fevdni/vazalni odnos**; senior – vazal:
- **višji plemič** (senior) podeli fevd nižjemu (vazal)
- **nižji plemič** mu obljubi zvestobo in v zameno nudi del dohodkov (dajatve), pomoč (vojska, oskrba, darila, pogostitev) in svetovanje (politično in pravno)
 - **fevdalni odnos**; gospod – kmet:
- **plemič** (gospod) razdeli svoj fevd med kmete (zakup) in mu nudi varnost
- **kmet** (osebno nesvoboden) mu v zameno daje del pridelka (dajatve) in opravlja tlako (delo za gospoda)
- del fevda gospod obdrži zase (pridvorna/gosposka/dominikalna posest), ostalo razdeli med kmete (kmečka/rustikalna posest)
- del zemlje je skupna last (**srenjska zemlja**): gozdovi, močvirja, pašniki
- gospod ima svojo vojsko in patrimonialno sodišče – nadzor kmetov
- dolžnosti kmetov odvisne od statusa kmeta (polsvobodniki ne opravljajo tlake)
- **dajatve**: velika pravda (osnovna), mala pravda (za potrebe grajskega gospodinjstva), dajatve od skupne zemlje, priložnostne dajatve (primščina, posmrtnina, ...), desetina (dajatev Cerкви) – skupaj znašajo ok. 50% pridelka
- **tlaka**: izmerjena (zapisana v urbarju), neizmerjena (priložnostna - hujša)

NASELITEV SLOVENCEV

- Slovenci izhajamo iz vzhodnoalpskih Slovanov
- v V Alpe se naselijo iz pradomovine v dveh večjih valovih:
 - **1. val**: 550 – Z Slovani pridejo iz S smeri (po alpskih dolinah)
 - **2. val**: 590 – J Slovani pridejo iz JV smeri (po dolinah pritokov Donave)
- oba vala se pomešata – Slovenci smo most med Z in J Slovani

- Slovani so se naselili v sodelovanju z Obri – pred njimi zbežijo Langobardi (Germani) in v S Italiji ustanovijo Langobardsko državo (Lombardija - Milan)
- Slovenci se naselijo od Italije do Dunaja, Blatnega jezera in Drave na V
- redka neenakomerna poselitev, gričevnat svet – dolinam se izogibajo (varnost)
- stalni boji z Obri in sosednjimi Germani
- Istra - SLO kolonizirajo Franki v 9. st. proti volji prebivalcev obalnih mest
- vdori dokončno uničijo celinska mesta, trgovino in krščanstvo
- staroselci (Vlahi, Lahji) se zatečejo v utrjena bivališča na vrhu vzpetin (**gradci**) in v obalna mesta – ostale pobijejo ali zasušnijo
- od Vlahov prevzamejo imena večjih rek, gora, naselij
- sprejmejo tudi pokrajinsko kulturo (običaji, mitologija) in načine kmetovanja (planšarstvo, ralo, vinogradništvo, sadjarstvo)
- Vlahi se postopoma asimilirajo

KNEŽEVINA KARANTANIJA

- po stalni naselitvi postanejo Obri odveč – Z Slovani (Vinedi) se jim uprejo
- nastane **Samova plemenska zveza** (od Baltika do Jadrana) – središče na CZ
- Samo - frankovski trgovec z orožjem (Jud?) – združi Slovane proti Obrom
- napoti tudi Frankom
- po Samovi smrti zveza razpade – državnost ohrani le kneževina Karantanija
- Karantanija je najstarejša srednjeveška država v V Alpah - prvi knez je **Valuk**
- ugodna strateška lega – obdana z gorami – pritiski Germanov in Obrov
- upravno središče je **Krnski grad** na Gosposvetskem polju
- večino prebivalstva predstavljajo člani vaških skupnosti
- osnova družbe je velika družina (**rodovna zadruga**)
- iz več vasi je sestavljena **župa** – vodi jo **župan**
- stalna naselitev sproži razslojevanje – povzdignejo se **kosezi** – premožnejši kmetje - izbirajo kneza, so njegovi spremljevalci – pod Franki nekateri napredujejo v plemstvo, večinoma ostanejo svobodni kmetje
- **knez** je vrhovni poveljnik in sodnik – oblast je dedna
- **ustoličevanje**: potekalo je pri Krnskem gradu – knez sede na **knežji kamen** in da prisego pred kosezi in ljudstvom
- obred se ohrani tudi pod Franki in Nemci v slovenščini - zadnji ustoličeni grof je bil **Ernest Železni 1414**
- najnižji sloj so bili **sužnji** – ujetniki in potomci Vlahov, kristjani (**krščeniki**) - člani velike družine
- **patriarhalna družba** – ženske in otroci (hlapci) v podrejenem položaju

- 8. st. **Obri** ponovno ogrožajo Karantanijo – knez **Borut** pokliče na pomoč **Bavarce**
- zmaga – Bavarci jih podredijo Frankom - **izguba notranje samostojnosti**
- ustoličevanje kneza poteka pod nadzorom frankovskega cesarja Pipina Malega
- Franki so dokončno preženejo Obre - v SLO ustanovljena kneževina **Karniola**
- po smrti Karla Velikega je prihajalo do uporov zoper Franke – uprejo se tudi Hrvati - **upor Ljudovita Posavskega**
- sodelujejo Karantanci in Karniolci – poraz - **izguba notranje samostojnosti**
- Franki zamenjajo nezanesljive domače kneze z bavarskimi **grofi**
- naseljevanje nemškega plemstva - uvajanje germanizacije in fevdalizma

KNEŽEVINA SPODNJA PANONIJA

- po uničenju Obrov Franki v Panonski nižini ustanovijo mejne grofije (marke)
- v 9. st. na SLO ozemlju je ustanovljena **marka Spodnja Panonija**
- oblast je imel **Pribina** iz Moravske (CZ)
- pri Blatnem jezeru zgradi prestolnico **Blatenski Kostel** – marko razširi od Donave do današnje Srbije – odpre se proti V (Bizanc)
- Pribinov sin **Kocelj** je najprej tudi frankovski vazal, med krizo se upre
- v Blatenski Kostel pride grški misijonar **Metod** - širi grško bogoslužje
- Spodnja Panonija se za kratek čas (pet let) osamosvoji – postane **kneževina**
- Franki se maščujejo – Metoda z zvijačo ujamejo – posreduje papež
- nadaljnji vzpon Spodnje Panonije preprečijo **Madžari** – zasedejo kneževino in se kot klin zarijejo med Slovence in ostale Z Slované

POKRISTJANJEVANJE SLOVENCEV

- Slovenci so bili sprva pogani - **politeizem**
- cerkvena organizacija je uničena, kristjani zasužnjeni
- pod Franki se začne **pokristjanjevanje**
- **Karantanija**: Borutova naslednika **Gorazd** in **Hotimir** sta bila krščena na Kimskem jezeru na Bavarskem (Chiemsee) 746
- sledi pokristjanjevanje ljudstva – misijonsko delo opravi **Salzburška škofija**, ker je antični Oglej (Aquleia) doživel krizo
- na prošnjo kneza Hotimirja pride pokrajinski škof **Modest** – pošlje ga salzburški škof **Virgil** (Irec)
- Modest postavi več cerkva – največja je **cerkev Gospe Svete** – versko središče Karantancev

- Modestu pomagajo **irski misijonarji** – blago pokristjanjevanje, upoštevajo lokalne običaje, jezik, cerkve postavljajo na poganskih svetih krajih
- kljub temu poganski upori – zadnjega zadušijo Bavarci (Krst pri Savici)
- pokristjanjevanje so nadaljevali Franki: nasilno, grožnja zaplembe in smrti
- 8. st. – dogovor med Oglejem in Salzburgom o delitvi ozemlja delovanja – meja postane reka Drava – večino današnje SLO dobi **Oglejski patriarhat**
- pomembna tudi bavarska **škofija Freising** (Brižin) – **Brižinski spomeniki** (10./11. st. - prvi latinski slovanski zapis, karolinška minuskula – SLO avtorji)

- **Spodnja Panonija**: najprej pod Salzburgom
- zaradi rovarjenja Bolgarov se v Blatenski Kostel zateče grški misijonar **Metod**
- brata **Konstantin (Ciril) in Metod** sta bila gr. misijonarja, ki sta po nalogu Bizanca širila krščanstvo med Slovane – dolgoročno uspešna le na Balkanu
- Metod izrine Salzburžane in latinsko bogoslužje zamenja z grškim (cirilica)
- nadaljnje Metodovo delovanje preprečijo Madžari